

Hoorcollege 2 Jeugdparticipatie

Pedagogische visies

Er zijn vele definities of visies van opvoeding.

Een hele neutrale visie is van Malschaert en Traas uit het Basisboek opvoeden:

‘Opvoeding is een bepaalde vorm van omgang tussen volwassenen en jeugdigen er op gericht steun en richting te geven aan het proces van volwassenwording’

Een visie op opvoeding kan ook minder neutraal en meer ingevuld worden. Bijvoorbeeld als je een voorstander bent van de onderhandelingshuishouding, dan zou je dat tot uitdrukking kunnen laten komen in je visie op opvoeden:

‘een bepaalde omgang’ wordt dan: onderhandelen.

‘Opvoeding is de onderhandeling tussen opvoeder en kind over de wijze van volwassenwording’

Aan een pedagogische visie zitten heel veel kanten, het gaat om het benoemen van:

- het kindbeeld (de visie op het kind)
- de pedagogische relatie (de visie op hoe de volwassene het kind beïnvloedt)
- het doel van de opvoeding
- de inhoud van de opvoeding
- de middelen
- de voorwaarden
- de visie op ontwikkeling van het kind’
- de maatschappelijke context van opvoeding

De pedagogische visie van de Marokkanen uit de casus zou kunnen luiden:

Kinderen worden opgevoed door hun ouders; door thuis naar hun ouders te luisteren.

Kinderen hebben leiding nodig van hun ouders, ze moeten hen gehoorzamen omdat ze zelf nog te weinig van het leven weten. Opvoeding hoort plaats te vinden binnen 1 cultureel kader in dit geval het het Marokkaans-moslim kader. Opvoeding is pas geslaagd als iemand een inkomen en een partner heeft, dwz getrouwd is.

Kinderen worden opgevoed door hun ouders; door thuis naar hun ouders te luisteren.

Kinderen hebben leiding nodig van hun ouders, ze moeten hen gehoorzamen omdat ze zelf nog te weinig van het leven weten. Opvoeding hoort plaats te vinden binnen 1 cultureel kader in dit geval het het Marokkaans-moslim kader. Opvoeding is pas geslaagd als iemand een inkomen en een partner heeft, dwz getrouwd is.

De opvoedingsdefinitie:	ouders geven leiding aan proces van volwassenwording
Het kindbeeld:	het kind is onkundig, dom
De pedagogische relatie:	gehoorzamen leiding krijgen
Het opvoeddoel:	een huwelijk en inkomen
De inhoud van de opvoeding:	de marokkaans / moslim cultuur in het gezin

De jongeren die de protestbrief schreven denken daar duidelijk anders over.

Oprichting werkcollege: schrijf de pedagogische visie van de jongeren op.

Verskillende pedagogische visies bestaan naast elkaar (ouders en jongeren of ouders en school of groepen ouders hebben verschillende visies). Welke pedagogische visie de boventoon voert (dominant is) verschilt per doelgroep. We kunnen zelf ook verschillende pedagogische visies hebben voor bv Marokkaanse jongeren; jonge kinderen; kinderen van de basisschool; criminele jeugd.

De pedagogische visie verschilt ook per periode in de geschiedenis.

We kijken eerst naar drie pedagogische visies uit de 20^e eeuw (de tekst van Frieda Heyting in de reader) en daarna naar vier wetenschappelijke stromingen met ook ieder hun pedagogische visie (hoofdstuk 4 uit Basisboek Opvoeden).

Heyting

In de 20^e eeuw zijn er drie modellen van sociale integratie in gebruik geweest. Met sociale integratie wordt bedoeld:

-de opvoeding heeft tot doel dat de samenhang (sociale integratie) van de samenleving behouden blijft, en wordt gestimuleerd (bevorderd).

Samenhang in de samenleving bereik je als je het met zijn allen eens bent over een minimaal aantal normen (regels). Behalve dat je het allemaal eens bent over wat de normen zijn, moet je het ook eens zijn over wat "samenhang in de samenleving" precies is.

Daarvoor moet je antwoord geven op 3 vragen:

1. Wat kenmerkt een geïntegreerde samenleving? (wat is in de loop van de 20^e eeuw hieronder verstaan?)
2. Welk type normbesef is nodig? (niet alleen welke normen maar ook hoe sterk die normen nageleefd moeten worden, op welk terrein, op welk moment?)
3. Hoe kan opvoeding dit normbesef bevorderen?

Jaren 50-60

Het antwoord op de drie vragen was: assimilatie, of aanpassing, gelijk maken

1. In een samenleving met samenhang heeft iedereen één en hetzelfde pakket waarden en normen. Variaties zijn niet mogelijk.

Voorbeeld: verzuilde samenleving waarin de zuilen wel iets andere normen en waarden hadden maar geen heel grote verschillen. Belangrijker: binnen een zuil droeg iedereen dezelfde normen uit, kerk, school, speeltuinvereniging, sportvereniging van turnclub tot zwemvereniging. Paste je je niet aan, dan viel je er ook echt buiten.

2. Het besef van die normen moet bij ieder individu persoonlijk geworteld of verworven / eigen gemaakt zijn.

Toelichting: de normen konden niet van situatie tot situatie anders gebruikt worden of soms wel en soms niet toegepast worden. Je moest de normen echt als van jezelf beschouwen zodat je daar een deel van je persoonlijkheid aan ontleende.

3. Opvoeders moeten het goede voorbeeld geven.

De pedagogische visie zag er als volgt uit:

Inhoud van de opvoeding:	tradities en gewoonten, 1 set normen en waarden
Pedagogische relatie:	het kind moet de ouder volgen, 'nadoen'
Het opvoeddoel:	inpassing in het bestaande, imitatie
Opvoedmiddel:	het goede voorbeeld geven
Opvoedvoorwaarde:	iedereen is het met elkaar eens

De jaren 70

In de jaren zeventig werden er vraagtekens gezet bij de antwoorden van de jaren 50-60 op de drie vragen.

Er werd getwijfeld aan:

- zijn de bestaande normen en waarden altijd de beste?
- wie heeft de zeggenschap over die normen en waarden → wie hebben er iets over te zeggen hoe dat pakket normen en waarden is samengesteld?
- is het niet beter om kinderen zelf te laten nadenken en verantwoordelijkheid te nemen ipv hen de regels klakkeloos te laten imiteren van de ouderen

- De overeenkomst tussen jaren 50 en 70 was dat er wél uiteindelijk 1 pakket normen en waarden gevonden zou worden, dat door iedereen zou worden gedeeld. Maar dat pakket zou niet door tradities worden bepaald.
- Nieuw was dat iedereen verantwoordelijkheid droeg voor de normen en waarden (ipv alleen de leiders van de kerk, of de school)
- Opvoeding diende tot zelf leren oordelen (ipv oordelen overnemen)

De pedagogische visie zag er nu als volgt uit:

Inhoud van de opvoeding:	authenticiteit (prioriteit lag bij eigen oordeel, origineel denken)
Pedagogische relatie:	gelijkwaardigheid tussen ouders en kinderen, vrij laten, niet voorschrijven
Het opvoeddoel:	zelf oordelen, iemand was volwassen als hij zelf kon oordelen
Opvoedmiddel:	niets voorschrijven (anti-autoritair) zelf keuzes verwoorden
Opvoedvoorwaarde:	iedereen is gelijk, geen machtigen tegenover onmachtigen

Jaren 90 en verder

We denken niet langer dat we met z'n allen het eens kunnen worden over één pakket normen en waarden.

Als reactie daarop grijpen sommigen terug naar de methode van assimilatie: van bovenaf worden regels opgelegd zoals verplicht handen schudden voor moslimvrouwen, verplicht de hoofddoek af, géén onderwijs meer op basis van levensbeschouwing (en dus diversiteit erkennen).

Dat is echter niet de oplossing. We worden het over dat éne pakket niet eens, dus moeten er andere oplossingen gezocht worden. De vraag is nu:

Hoe is respect voor ieders eigenheid te combineren met maatschappelijke integratie?

Het antwoord is:

Door de samenhang van de samenleving onafhankelijk te maken van het individuele gedrag en de individuele overtuiging, waardoor een grote mate van diversiteit hanteerbaar wordt.

Heyting beschrijft het voorbeeld van zwartrijdende drugsverslaafden.

De zwartrijdende drugsverslaafden krijgen geen straf of boete zoals jij en ik zouden krijgen als we betrapt worden op zwart rijden. Speciaal voor hen wordt er een oplossing bedacht. Met die speciale oplossing kunnen ze wel aan de regels van de samenleving voldoen. Dit noemt Heyting een organisatorische oplossing.

Voorbeeld:

De pragmatische tak van de kinderrechtenbeweging heeft ook een organisatorische oplossing voor de discussie over (on)bekwaamheid van kinderen om hun rechten uit te oefenen: als we het niet fundamenteel eens kunnen worden over of kinderen nu wel of niet competent zijn, dan lossen we het op door op de momenten dat we het wel eens zijn, zaken te doen.

Voorbeeld:

Bij peer-education en peer-preventie gebruiken we ook een pragmatische/organisatorische strategie. De boodschap dat drugsgebruik risicovol is, ongezond is, blijft overeind. Maar er wordt niet geprobeerd om jongeren die drugs gebruiken op andere gedachten te brengen (hen te overtuigen). Het drugsgebruik wordt niet veroordeeld (dat zou het opleggen van normen en waarden zijn). Wél wordt de jongeren verteld wat veilig drugsgebruik is; wat de risico's zijn die ze nemen. Dit gebeurt op een manier en in een omgeving die jongeren in hun waarde laat.

Heyting benadrukt:

Jongeren moeten zich vaak aan door anderen opgelegde regels houden (op school, op straat -> samenscholingsverbod, op het werk). Jongeren krijgen weinig kans om aan die regels iets te veranderen. Er wordt dus niet met jongeren als individu rekening gehouden. Dat is pedagogisch onverantwoord. Want de jeugd van nu moet in een samenleving leven waarin je wel voortdurend met elkaars individuele voorkeuren rekening moet houden. (opvoeddoel enerzijds en opvoedmiddel en pedagogische relatie anderzijds komen niet overeen)
We leven in een pluralistische samenleving → veel verschillende levenswijzen en levensbeschouwingen bestaan naast elkaar en houden rekening met elkaar. (als 30 april op een zondag valt dan houden we Koninginnedag op zaterdag 29 april = rekening houden met christelijke gemeenschap)

Jongeren in een pluralistische samenleving moeten leren leven met het pragmatische oplossen van tegenstrijdige visies. De opvoeding moet dus oefening en ervaring bieden in het in praktijk brengen van sociale medeverantwoordelijkheid en zelfexpressie in zo'n pluralistische maatschappij.

Micha de Winter houdt hetzelfde pleidooi. Hij zegt: we leven in een democratische samenleving, die willen we behouden; betrek jongeren dan ook op een democratische manier zodat ze kunnen oefenen om zelf democraat te worden en de democratische samenleving te behouden. Participatie is doel en middel omdat je dit niet kunt leren in lessen. Om het aan jongeren te leren moeten we jongeren aanvaarden als gesprekspartner.

De pedagogische visie in het pragmatische model:

Opvoeddoel: leren rekening houden met verschillende levenswijzen en levensbeschouwingen naast elkaar;

Pedagogische relatie: gelijkwaardig, argumenten uitwisselen

Middel: participatie,

Inhoud: democratische waarden bv in participatieprojecten

Voorwaarde: kind en jongere serieus nemen

Kindbeeld: kind is competent, redelijk

Deze pedagogische visie kan ook worden samengevat als participatie

Pedagogische visies hebben ook wetenschappelijk fundamenten. We hebben vorig jaar al kennis gemaakt met vier stromingen:

Geesteswetenschappelijke

Empirisch Analytische

Kritisch Emancipatorische

Pragmatische of postmoderne

A. Elke stroming heeft andere antwoorden ten aanzien van:

Filosofie → wat willen we bereiken, hoe moet je tegen opvoedingswerkelijkheid aankijken (UITGANGSPUNT KENNISVERWERVING)

Wetenschap → wat is het object dat ik bestudeer in de pedagogische wetenschap, welk soort kennis heb ik nodig? (METHODE)

Praktijk → hoe moet je de opvoedingssituatie inrichten, hoe moeten opvoeders zich gedragen (wat moeten ze doen)

B. Elke stroming heeft kenmerken:

Mens- en kindbeeld

Kennisverwerving door

Methode van onderzoek

Feiten ten opzichte van waarden

Theorie ten opzichte van praktijk